

Uitwerkingen Tentamen Gewone Differentiaalvergelijkingen

Maandag 4 januari 2016, 10:00 - 13:00 uur

---

1. Beschouw voor $t > 0$ de inhomogene singuliere tweede orde vergelijking,

$$t^2 \ddot{x} + 4t\dot{x} + 2x = f(t), \quad (1)$$

waarin $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ continu differentieerbaar is *op heel* $\mathbb{R}$ – in het bijzonder is $f(t)$ dus ook glad rond $t = 0$ en bestaat $f(0)$.

(a) Beschouw eerst het homogene probleem $f(t) \equiv 0$. Bepaal de algemene oplossing $x_h(t) = x_h(t; A, B)$ van (1), waarbij $A, B \in \mathbb{R}$ de vrij te kiezen parameters zijn.

Uitwerking: Dit is Euler's vergelijking: we proberen $x(t) = t^r, r \in \mathbb{C}$. Dit leidt tot de vergelijking $r^2 + 3r + 2 = 0$ met wortels $r = -1$ en $r = -2$. We concluderen dat $x_1(t) = t^{-1}$ en $x_2(t) = t^{-2}$ lineair onafhankelijke oplossingen zijn van (1) voor $t > 0$. Er volgt

$$x_h(t; A, B) = At^{-1} + Bt^{-2}, \quad A, B \in \mathbb{R}.$$

(b) Neem nog steeds $f(t) \equiv 0$. Bepaal de unieke waarden A^* en B^* van de vrije parameters uit onderdeel (a) zodanig dat de limiet $\lim_{t \downarrow 0} x_h(t; A^*, B^*)$ bestaat. Geef de expliciete – enigszins triviale – uitdrukking voor $x_h^*(t) \stackrel{\text{def}}{=} x_h(t; A^*, B^*)$.

Uitwerking: De limiet $\lim_{t \downarrow 0} At^{-1} + Bt^{-2}$ bestaat alleen als $A = B = 0$. Daarom geldt $A^* = B^* = 0$ en volgt $x_h^*(t) = 0$.

(c) Beschouw nu het inhomogene probleem en bepaal wederom een expliciete uitdrukking voor de algemene oplossing $x_{in}(t) = x_{in}(t; C, D)$ van (1), waarbij nu $C, D \in \mathbb{R}$ de vrije parameters zijn.

Uitwerking: We gebruiken de methode van variatie van constanten. We proberen de oplossing $\psi(t) = c_1(t)x_1(t) + c_2(t)x_2(t)$, waarvoor geldt

$$0 \equiv \dot{c}_1 x_1 + \dot{c}_2 x_2 = t^{-1} \dot{c}_1 + t^{-2} \dot{c}_2. \quad (2)$$

Invullen van $\psi(t)$ in (1) geeft

$$\begin{aligned} f(t) &= t^2 \ddot{\psi} + 4t\dot{\psi} + 2\psi \\ &= c_1(t^2 \ddot{x}_1 + 4t\dot{x}_1 + 2x_1) + c_2(t^2 \ddot{x}_2 + 4t\dot{x}_2 + 2x_2) + t^2(\dot{c}_1 x_1 + \dot{c}_2 x_2) \\ &= t^2(\dot{c}_1 x_1 + \dot{c}_2 x_2) = -\dot{c}_1 - 2t^{-1} \dot{c}_2. \end{aligned} \quad (3)$$

Oplossen van het stelsel (2)-(3) voor $\dot{c}_1$ en $\dot{c}_2$ leidt tot de vergelijkingen

$$\dot{c}_1 = f(t), \quad \dot{c}_2 = -tf(t).$$

Omdat $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ continu is, voldoen

$$c_1(t) = \int_0^t f(\tau) d\tau, \quad c_2(t) = \int_0^t \tau f(\tau) d\tau.$$

Daarvoor is een particuliere oplossing van (1)

$$\psi(t) = t^{-1} \int_0^t f(\tau) d\tau - t^{-2} \int_0^t \tau f(\tau) d\tau.$$

Dus er volgt

$$x_{\text{in}}(t; C, D) = t^{-1} \left(C + \int_0^t f(\tau) d\tau \right) + t^{-2} \left(D - \int_0^t \tau f(\tau) d\tau \right).$$

- (d) Bepaal ook in dit geval C^* en D^* zodanig dat $\lim_{t \downarrow 0} x_{\text{in}}(t; C^*, D^*)$ bestaat – met $x_{\text{in}}(t)$ zoals gevonden in (c).

Uitwerking: Definieer de afbeeldingen $g_{1,2}, h_{1,2}: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ door $g_1(t) = \int_0^t f(\tau) d\tau$, $g_2(t) = \int_0^t \tau f(\tau) d\tau$, $h_1(t) = t$ en $h_2(t) = t^2$. Merk op dat $g_{1,2}$ continu differentieerbaar zijn (fundamentele stelling van de analyse) met afgeleiden $g'_1(t) = f(t)$ en $g'_2(t) = tf(t)$. Er geldt $g_{1,2}(0), h_{1,2}(0) = 0$ en de limieten

$$\lim_{t \downarrow 0} \frac{g'_{1,2}(t)}{h'_{1,2}(t)}, \quad (4)$$

bestaan. De stelling van l'Hôpital geeft dat de limieten

$$\lim_{t \downarrow 0} \frac{g_{1,2}(t)}{h_{1,2}(t)},$$

daarom ook bestaan en gelijk zijn aan (4). Er volgt dat de limiet $\lim_{t \downarrow 0} x_{\text{in}}(t; C, D)$ bestaat dan en slechts dan als de limiet $\lim_{t \downarrow 0} Ct^{-1} + Dt^{-2}$ bestaat. Dit laatste is precies het geval als $C = D = 0$. Er volgt $C^* = D^* = 0$.

- (e) Geef een uitdrukking voor $x_{\text{in}}^*(t) \stackrel{\text{def}}{=} x_{\text{in}}(t; C^*, D^*)$ en bepaal $x_{\text{in}}^*(0) (= \lim_{t \downarrow 0} x_{\text{in}}^*(t))$.

Uitwerking: Er geldt

$$x_{\text{in}}^*(t) = x_{\text{in}}(t; 0, 0) = t^{-1} \int_0^t f(\tau) d\tau - t^{-2} \int_0^t \tau f(\tau) d\tau.$$

De stelling van l'Hôpital geeft (zie uitwerking vorige deelvraag)

$$\lim_{t \downarrow 0} x_{\text{in}}^*(t) = \lim_{t \downarrow 0} \frac{g_1(t)}{h_1(t)} - \lim_{t \downarrow 0} \frac{g_2(t)}{h_2(t)} = \lim_{t \downarrow 0} \frac{g'_1(t)}{h'_1(t)} - \lim_{t \downarrow 0} \frac{g'_2(t)}{h'_2(t)} = f(0) - \frac{1}{2}f(0) = \frac{1}{2}f(0).$$

- 2.A(i).** Beschouw voor $\rho > 1$ de 1-dimensionale vergelijking,

$$\dot{x} = x^\rho. \quad (5)$$

Bepaal de oplossing $x_1(t)$ van (5) die voldoet aan de beginvoorwaarde $x_1(1) = 1$.

Uitwerking: We gebruiken scheiden van variabelen. Zolang $x_1(t)$ ongelijk is aan 0, is een equivalente vergelijking

$$x_1^{-\rho} \dot{x}_1 = 1.$$

Integreren van deze vergelijking geeft

$$\frac{x_1^{1-\rho}}{1-\rho} = t + C, \quad (6)$$

voor een zekere $C \in \mathbb{R}$. Omdat geldt $x_1(1) = 1$ moet gelden $C = \frac{\rho}{1-\rho}$. Omschrijven van (6) geeft

$$x_1(t) = ((1-\rho)t + \rho)^{1/(1-\rho)},$$

wat de oplossing van (5) geeft met $x_1(1) = 1$.

A(ii). De oplossing $x_1(t)$ bestaat alleen voor $t \in (-\infty, T^*(\rho))$, $T^*(\rho) < \infty$ (omdat $\rho > 1$): bepaal (de maximale waarde van) $T^*(\rho)$.

Uitwerking: Omdat $\rho > 1$ heeft $x_1(t)$ een verticale asymptoot precies als $(1 - \rho)t + \rho = 0$ oftewel als $t = \rho/(\rho - 1)$. Verder is $x_1(t)$ welgedefinieerd en een oplossing van (5) voor $t \in (-\infty, \rho/(\rho - 1)) \ni 1$. Dus volgt $T^*(\rho) = \rho/(\rho - 1)$.

B(i). Beschouw in $\mathbb{R}^n$ het lineaire systeem,

$$\dot{\vec{x}} = A\vec{x}. \quad (7)$$

Neem aan dat de coëfficiënten van de $n \times n$ matrix A constant zijn – dus niet van t afhangen – en dat de matrix A n verschillende, reële eigenwaarden $\lambda_1, \dots, \lambda_n$ heeft. Laat zien dat (7) geen niet-triviale oplossingen $\vec{x}_{\text{loc}}(t)$ – dus $\vec{x}_{\text{loc}}(t) \neq \vec{0}$ – kan hebben waarvoor geldt dat zowel $\lim_{t \rightarrow +\infty} \vec{x}_{\text{loc}}(t) = \vec{0}$ als $\lim_{t \rightarrow -\infty} \vec{x}_{\text{loc}}(t) = \vec{0}$.

Uitwerking: Zonder beperking der algemeenheid kunnen we aannemen $\lambda_1 < \dots < \lambda_n$. Laat $\vec{v}_1, \dots, \vec{v}_n$ de eigenvectoren zijn corresponderend met $\lambda_1, \dots, \lambda_n$. Omdat alle eigenwaarden van A verschillend zijn, weten we dat de functies $t \mapsto \vec{v}_i e^{\lambda_i t}$, $i = 1, \dots, n$ een basis vormen van de n -dimensionale oplossingsruimte van (7). Laat nu $\vec{x}_{\text{loc}}(t)$ een niet-triviale oplossing zijn waarvoor geldt $\lim_{t \rightarrow \pm\infty} \vec{x}_{\text{loc}}(t) = \vec{0}$. We schrijven

$$\vec{x}_{\text{loc}}(t) = c_1 \vec{v}_1 e^{\lambda_1 t} + \dots + c_n \vec{v}_n e^{\lambda_n t}, \quad (8)$$

waarbij $c_1, \dots, c_n \in \mathbb{R}$ niet allen 0 zijn. Laat $i_- = \min\{i : c_i \neq 0\}$ en $i_+ = \max\{i : c_i \neq 0\}$. Er volgt

$$\vec{0} = \lim_{t \rightarrow -\infty} \vec{x}_{\text{loc}}(t) = c_{i_-} \vec{v}_{i_-} \lim_{t \rightarrow -\infty} e^{\lambda_{i_-} t},$$

omdat λ_{i_-} de kleinste exponent is in de sommatie (8) met niet-nul coefficient. Omdat geldt $c_{i_-} \vec{v}_{i_-} \neq \vec{0}$, volgt $\lambda_{i_-} > 0$. Analoog geldt $\lambda_{i_+} < 0$ door naar de limiet $t \rightarrow \infty$ te kijken. Echter er geldt $i_- \leq i_+$ en dus $\lambda_{i_-} \leq \lambda_{i_+}$: TEGENSPRAAK. Dus een dergelijke oplossing $\vec{x}_{\text{loc}}(t)$ kan niet bestaan.

B(ii). Laat aan de hand van een voorbeeld zien dat (7) wel een niet-triviale oplossing $\vec{x}_{\text{loc}}(t)$ met $\lim_{t \rightarrow +\infty} \vec{x}_{\text{loc}}(t) = \lim_{t \rightarrow -\infty} \vec{x}_{\text{loc}}(t) = \vec{0}$ kan hebben als de matrix A expliciet van de tijd t afhangt (ofwel: als $A = A(t)$).

Uitwerking: Beschouw in $\mathbb{R}$ het lineaire systeem

$$\dot{x} = -2tx, \quad (9)$$

dat van de vorm (7) is waarbij $n = 1$ en $A = A(t) = -2t$ expliciet van t afhangt. De oplossing $x_{\text{loc}}(t) = e^{-t^2}$ van (9) voldoet aan $\lim_{t \rightarrow \pm\infty} x_{\text{loc}}(t) = 0$.

3. Beschouw de tweede orde vergelijking,

$$\ddot{x} - x + x^3 = g(x), \quad (10)$$

waarin $g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ een continu differentieerbare functie is met $g(0) = 0$.

(a) Schrijf (10) als een 2-dimensionaal systeem en laat zien dat dit systeem 3 kritieke punten $(x_-^*, 0)$, $(x_0^*, 0)$, $(x_+^*, 0)$ heeft, waarbij $x_-^* < x_0^* < x_+^*$. Merk op dat deze niet van $g(y)$ – met $g(0) = 0$ – afhangen.

Uitwerking: We introduceren de variabele $y = \dot{x}$. Dit geeft het volgende 2-dimensionale systeem

$$\begin{cases} \dot{x} &= y, \\ \dot{y} &= x - x^3 + g(y). \end{cases} \quad (11)$$

De kritieke punten van (11) vinden we door het stelsel $y = 0, x - x^3 + g(y) = 0$ op te lossen. Er volgt $y = 0$ en $x - x^3 = 0$, omdat geldt $g(0) = 0$. Dus $(x_0^*, 0) := (0, 0)$ en $(x_{\pm}^*, 0) := (\pm 1, 0)$ zijn de drie kritieke punten, die niet van de precieze vorm van g afhangen.

- (b) Neem $g(y) \equiv 0$ en laat zien dat de banen van (10) op niveaукrommen van de uitdrukking $H(x, y) = \frac{1}{2}y^2 - \frac{1}{2}x^2 + \frac{1}{4}x^4$ liggen.

Uitwerking: Stel $(x(t), y(t))$ is een oplossing van (11). Introduceer de functie $h: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ gegeven door $h(t) = H(x(t), y(t))$. Via de kettingregel leiden we af

$$h'(t) = y(t)\dot{y}(t) - x(t)\dot{x}(t) + x(t)^3\dot{x}(t) = 0.$$

Dus is de functie $h(t)$ constant. Dus er bestaat een $c \in \mathbb{R}$ zodat $H(x(t), y(t)) = c$. Met andere woorden de banen van (11) liggen op de niveaукrommen van H .

- (c) Neem $g(y) \equiv 0$ en geef een schets van het faseportret – geef in deze schets de vaste punten en (minstens) een vijftal banen.

Uitwerking: Banen liggen op de niveaукrommen van H . Dit zijn gesloten curves. De kritieke punten liggen op de niveaукrommen $H(x, y) = -1/4$ en $H(x, y) = 0$.

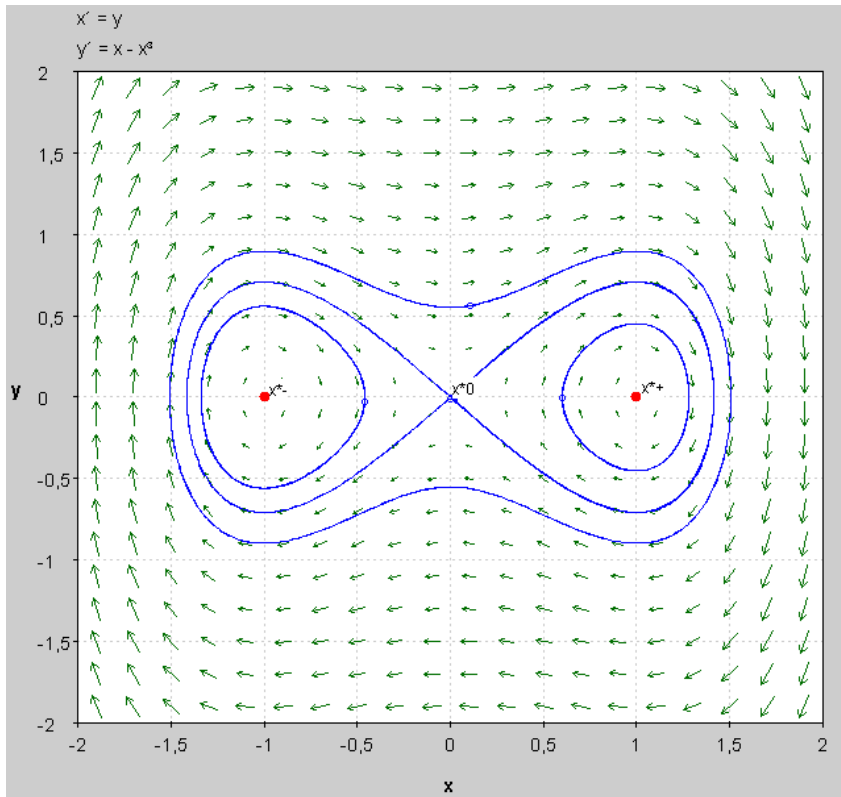

Figure 1: Plot van systeem (11) gemaakt in PPLANE.

- (d) Beschouw nu het algemene geval $g(y) \neq 0$ (met $g(0) = 0$). Laat zien dat het punt $(x_0^*, 0)$ altijd instabiel is.

Uitwerking: We schrijven (11) als $\dot{z} = \vec{f}(z)$ waarbij $\vec{f}: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ gegeven is door

$$\vec{f} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} y \\ x - x^3 + g(y) \end{pmatrix}.$$

We bepalen de Jacobiaan van $\vec{f}$

$$D\vec{f} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 - 3x^2 & g'(y) \end{pmatrix}.$$

Het kritieke punt $(x_0^*, 0)$ is instabiel, want de matrix

$$D\vec{f} \begin{pmatrix} x_0^* \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & g'(0) \end{pmatrix},$$

heeft eigenwaarden $\lambda_{\pm} = (g'(0) \pm \sqrt{g'(0)^2 + 4})/2$, waarbij $\lambda_+ > 0$ ongeacht de waarde van $g'(0) \in \mathbb{R}$.

- (e) Laat voor algemene $g(y)$ (met $g(0) = 0$) zien dat de punten $(x_{\pm}^*, 0)$ beide asymptotisch stabiel zijn als $g'(0) < 0$.

Uitwerking: De matrices

$$D\vec{f} \begin{pmatrix} x_{\pm}^* \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ -2 & g'(0) \end{pmatrix},$$

hebben eigenwaarden $\lambda_{\pm} = (g'(0) \pm \sqrt{g'(0)^2 - 8})/2$. In het geval $g'(0)^2 \leq 8$ volgt $\operatorname{Re}(\lambda_{\pm}) = g'(0) < 0$. In het geval $g'(0)^2 > 8$ volgt $g'(0) < -\sqrt{g'(0)^2 - 8} < 0$ en dus geldt wederom $\operatorname{Re}(\lambda_{\pm}) < 0$. Dus volgt dat de punten $(x_{\pm}^*, 0)$ beide asymptotisch stabiel zijn als $g'(0) < 0$.

- (f) Beschouw nu $g(y) = y^n$, $n \in \mathbb{N}$. Laat zien dat *als n oneven is* de punten $(x_{\pm}^*, 0)$ beide instabiel zijn.

Uitwerking:¹ Stel $(x(t), y(t))$ is een oplossing van (11). Beschouw weer de afbeelding $h: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ gegeven door $h(t) = H(x(t), y(t))$. Er geldt

$$h'(t) = y(t)\dot{y}(t) - x(t)\dot{x}(t) + x(t)^3\dot{x}(t) = y(t)^{n+1} \geq 0, \quad (12)$$

omdat n oneven is. Stel nu dat $(x(t), y(t))$ een niet-constante periodieke oplossing is van (11) met periode T . Dan is de samenstelling h ook T -periodiek. Er volgt

$$0 = h(T) - h(0) = \int_0^T h'(t)dt = \int_0^T y(t)^{n+1}dt.$$

Omdat n oneven is, volgt uit bovenstaande dat $\dot{x}(t) = y(t) = 0$ voor alle $t \in [0, T]$. Dus $(x(t), y(t))$ is constant: **TEGENSPRAAK**. Er volgt dat (11) geen niet-constante periodieke oplossingen heeft. Stel nu dat $(x_{\pm}^*, 0)$ stabiel is. Er bestaat dan een

¹Merk op dat in dit geval de eigenwaarden van $D\vec{f}(x_{\pm}^*, 0)$ geen uitkomst geven over de stabiliteit, immers de eigenwaarden van $D\vec{f}(x_{\pm}^*, 0)$ zijn puur imaginair: $\pm\sqrt{2}i$ voor $n > 1$. We gebruiken daarom een alternatieve methode.

$0 < \delta < 1/2$ zodanig dat voor elke oplossing $(x(t), y(t))$ van (11) met $\|(x(0), y(0)) - (x_{\pm}^*, 0)\| < \delta$ geldt $\|(x(t), y(t)) - (x_{\pm}^*, 0)\| < 1/2$ voor alle $t \geq 0$. Neem nu de oplossing met $(x(0), y(0)) = (x_{\pm}^* - \delta/2, 0)$. Omdat $h(t)$ monotoon stijgend is (zie (12)) volgt

$$(x(t), y(t)) \in G := \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : H(x, y) \geq H(x_{\pm}^* - \delta/2, 0), \|(x, y) - (x_{\pm}^*, 0)\| \leq 1/2\},$$

voor alle $t \geq 0$. Merk op dat de begrensde verzameling G geen equilibria bevat, want de punten $(x_{\pm}^*, 0)$ zijn de globale minima van H en dus volgt $H(x_{\pm}^*, 0) < H(x_{\pm}^* - \delta/2, 0)$ voor alle $0 < \delta < 1/2$. Uit de stelling van Poincaré-Bendixson volgt nu dat $(x(t), y(t))$ naar een niet-constante periodieke oplossing in G moet spiraliseren. Echter, we hebben laten zien dat systeem (11) geen niet-constante periodieke oplossingen heeft: TEGENSPRAAK. Dus de punten $(x_{\pm}^*, 0)$ zijn instabiel.

4. Beschouw het in poolcoördinaten $(r, \theta) \in (0, \infty) \times [0, 2\pi]$ gegeven stelsel,

$$\begin{cases} \dot{r} = 1 - r + \sigma H(r, \theta), \\ \dot{\theta} = G(r, \theta), \end{cases} \quad (13)$$

waarin $\sigma \in \mathbb{R}$ en $G, H : (0, \infty) \times [0, 2\pi] \rightarrow \mathbb{R}$ niet-triviale, continu differentieerbare functies van r en θ zijn, die periodiek zijn als functie van $\theta \in [0, 2\pi]$ – zie (*) onder aan deze opgave.

- (a) Neem aan dat $G(r, \theta) \neq 0$ voor alle $(r, \theta) \in (0, \infty) \times [0, 2\pi]$. Laat zien dat systeem (13) een periodieke oplossing in een omgeving van $\{r = 1\}$ heeft als $|\sigma|$ ‘voldoende klein’ is. Ofwel: laat zien dat er een $\sigma_0 > 0$ bestaat zodanig dat (13) een periodieke oplossing in een omgeving van $\{r = 1\}$ heeft voor alle σ waarvoor geldt dat $|\sigma| < \sigma_0$. *Hint.* Wat kan je zeggen over (het teken van) $\dot{r}$ als $r = 1 \pm \delta$?

Uitwerking: Neem $0 < \delta < 1$ en beschouw de verzameling $X = [1 - \delta, 1 + \delta] \times [0, 2\pi]$. Omdat H continu is en X begrensd en gesloten volgt dat het maximum

$$M := \max_{(r, \theta) \in X} |H(r, \theta)|,$$

bestaat. Neem nu $\sigma_0 = \delta/(M + 1)$. Laat $|\sigma| < \sigma_0$. Op de cirkel $r = 1 - \delta$ geldt

$$\dot{r} = \delta + \sigma H(1 - \delta, \theta) \geq \delta - \sigma_0 M > 0.$$

Net zo geldt op de cirkel $r = 1 + \delta$ dat $\dot{r} < 0$. Er volgt dat banen in systeem (13) de annulus $1 - \delta \leq r \leq 1 + \delta$ niet kunnen verlaten. Bovendien volgt dat deze annulus geen equilibria bevat, omdat $G(r, \theta) \neq 0$ voor alle $(r, \theta) \in (0, \infty) \times [0, 2\pi]$. Uit de stelling van Poincaré-Bendixson volgt dat de annulus $1 - \delta \leq r \leq 1 + \delta$ een niet-constante periodieke oplossing heeft.

- (b) Laat zien dat de uitspraak uit (a) ook correct is als alleen de eis $G(1, \theta) \neq 0$ wordt opgelegd. Maak duidelijk welk extra argument er aan de redenering bij (a) moet worden toegevoegd (en onderbouw dit argument).

Uitwerking: Omdat $[0, 2\pi]$ gesloten en begrensd is, G continu is en $G(1, \theta) \neq 0$ geldt voor alle $\theta \in [0, 2\pi]$, bestaat er een $\tilde{\delta} > 0$ zodanig dat $G(r, \theta) \neq 0$ voor alle $(r, \theta) \in [1 - \tilde{\delta}, 1 + \tilde{\delta}] \times [0, 2\pi]$. Het bewijs gaat nu hetzelfde als in (a) als we toevoegen dat moet gelden $0 < \delta < \tilde{\delta}$, opdat de annulus $1 - \delta \leq r \leq 1 + \delta$ geen equilibria bevat.

- (c) Neem nu aan dat er wel nulpunten θ^* bestaan van de vergelijking $G(1, \theta) = 0$. In dit geval is het niet noodzakelijk dat (13) een (niet-constante) periodieke oplossing heeft in een omgeving van $\{r = 1\}$ – hoe klein $|\sigma|$ ook gekozen wordt. Leg deze uitspraak uit aan de hand van een goed gemotiveerde schets van een mogelijk faseportret van systeem (13) in een omgeving van $\{r = 1\}$.

Uitwerking: Beschouw bijvoorbeeld het geval waarin $G(r, \theta) = \sin(\theta)$. Merk op dat deze G niet-triviaal, continu differentieerbaar is en 2π -periodiek is in θ . Bovendien geldt $G(1, 0), G(1, \pi) = 0$. We laten zien dat voor deze keuze van G er geen niet-constante periodieke oplossingen kunnen zijn in systeem (13). In het faseportret is te zien dat de banen op de nullclines $\theta = 0$ en $\theta = \pi$ disjunct zijn van de andere banen in systeem (13). Dit komt omdat de hoek constant blijft ($\dot{\theta} = 0$) als geldt $\theta = 0$ of $\theta = \pi$ en banen elkaar niet kunnen kruisen. De banen die op de nullclines $\theta = 0$ en $\theta = \pi$ liggen kunnen zelf geen (niet-constante) periodieke banen zijn, want dit zou betekenen dat een baan zichzelf snijdt. De nullclines $\theta = 0$ en $\theta = \pi$ verdelen het faseportret in twee invariante gebieden. Voor een niet-constante periodieke baan $(r(t), \theta(t))$ in systeem (13) moet dus gelden ofwel $\theta(t) \in (0, \pi)$ ofwel $\theta(t) \in (\pi, 2\pi)$ voor alle $t \geq 0$. Dus bestaat er een $T > 0$ zodanig dat $0 = \dot{\theta}(T) = \sin(\theta(T))$. Echter, uit de laatste vergelijking volgt $\theta(T) \in \{0, \pi\}$: TEGENSPRAAK. Dus systeem (13) heeft geen niet-constante periodieke oplossingen.

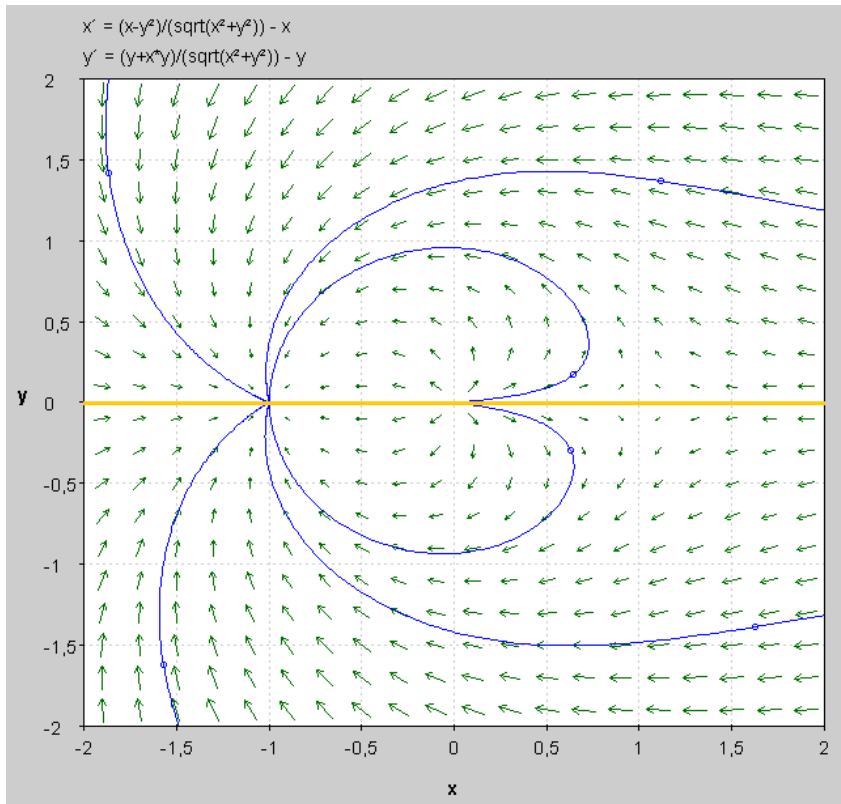

Figure 2: Een mogelijk faseportret van een systeem van de vorm (13) met $G(r, \theta) = \sin(\theta)$ gemaakt in PPLANE. De gele lijn zijn de nullclines $\theta = 0$ en $\theta = \pi$.

(*) De continu differentieerbare functies G en H voldoen dus aan: $G(r, \theta) \not\equiv 0$, $H(r, \theta) \not\equiv 0$, $G(r, 2\pi) \equiv G(r, 0)$, $H(r, 2\pi) \equiv H(r, 0)$ en $\frac{\partial G}{\partial \theta}(r, 2\pi) \equiv \frac{\partial G}{\partial \theta}(r, 0)$, $\frac{\partial H}{\partial \theta}(r, 2\pi) \equiv \frac{\partial H}{\partial \theta}(r, 0)$.